

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

Möte mellan Rättstolkarna och Malmö tingsrätt tisdagen den 18 oktober 2022 kl. 10:00 på Skype.

Närvarande från Malmö tingsrätt: Johan Kvart, lagman, Lennart Strinäs, chefsrådman på brottmålsavdelningen, Annika Wikstrand, tolksamordnare, handläggare på brottmålsavdelningen, Linus Nygren, administrativ direktör, chef för administrativa avdelningen. Joakim Svensson, administrativ assessor, arbetar med administrativa frågor på tingsrätten.

Närvarande från Rättstolkarna: Lotta Hellstrand, ordförande, Mirjana Kotur Hallberg, vice ordförande, Anna Lundberg, sekreterare

Efter att alla har presenterat sig får vi information om att Johan Kvart tillträdde som lagman för Malmö tingsrätt den 1 februari 2021. Dessförinnan var han lagman i Göteborgs tingsrätt. Malmö tingsrätt är den enda domstolen i landet som har en avdelning som bara handlägger stora brottmål. Den har funnits i 4 år och Lennart Strinäs är chefsrådman. Styrelsen vill hänvisa till Domstolspodden producerad av Domstolsverket för en fördjupning om hur det går till i Malmö samt om stora brottmål generellt <https://www.podbean.com/media/share/pb-hknbk-b29fbd>

Styrelsen tar upp de frågor som vi brukar ställa till domstolarna gällande tillsättning av uppdrag, e-utbildning för domstolshandläggare, förberedelsematerial, tolksamordnare, simultantolkning på distans, mm.

Styrelsen för Rättstolkarna vill särskilt berömma Malmö tingsrätt med anledning av att de sedan i våras har en tolksamordnare och det är Annika Wikstrand. Till Annika kan vi vända oss till gällande tolkfrågor vid Malmö Tingsrätt. annika.wikstrand@dom.se

Tolksamordnaren är till för alla avdelningar och är också kontakten för klagomål. Malmö tingsrätt håller fortfarande på och utvecklar tolksamordnarens roll eftersom funktionen är relativt ny. Vi tar upp detta med Rättshjälp och taxor, att det numera saknas enkel tillgång till stödjande texter och att det kan leda till felaktiga beslut. DV hänvisar till de gamla texterna, det gäller även texterna som är till fördel för tolkarna. Det blir inte bara svårt för tolkarna utan även svårt för tingsrätten att hitta vägledande texter när nu inte Rättshjälp och taxor ges ut som ett häfte. Rättstolkarna tar särskilt upp att det ibland inte finns kunskap om att ersättning för spiltid ska betalas ut för uppdrag som avbokas sent samt att det är ganska röriga skatteregler gällande ersättning för resor och andra utlägg från och med i år.

Vi frågar om de anställda har gått Domstolsverkets E-utbildning Tolkanvändning i domstol.

Eftersom det är hög omsättning på personal i Malmö tingsrätt precis som i landets övriga domstolar så är det svårt att veta vem i personalen som gått vilken utbildning. Lagmannen kände inte till att den utbildningen fanns och tycker att detta måste tittas på. Vissa av utbildningarna är obligatoriska och vissa inte. Annika kommer att titta på den utbildningen i egenskap av tolksamordnare och sedan ska tingsrätten överväga om den ska rekommenderas till alla som arbetar med tolkfrågor. Rättstolkarna nämner att den är ca 30 minuter lång.

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

Detta leder oss till frågan om vilken kunskap finns hos domare och andra om tolkteknik och tolkens förutsättningar för att utföra uppdraget. Använder tingsrätten Domstolsverkets dokument "Riktlinjer för tolkanvändning i domstol"?

Rättstolkarna påpekar att riktlinjerna är ett bra referensverk. Vi tycker att de är bra att arbeta efter. Lagmannen tror inte att det finns olika intressen här, utan tingsrätten, som har många tolkar, är angelägna om bra kvalitet i alla delar, inte bara i själva tolkningen utan i handläggningen runt omkring också. Malmö tingsrätt uttrycker att det är skillnad i förhandling med en skicklig rättstolk och en tolk som inte fungerar. Enligt lagmannen vill tingsrätten få så fullständig information som möjligt och att det ska bli så bra som möjligt för alla parter. Chefsrådmannen Lennart Strinäs instämmer i detta påstående. Han vill också tillägga att de ofta har tolkar i tingsrättens förhandlingar och att de uppnått en bra rutin, de pratar med tolkarna när de kommer in, de använder sig av utrustning och frågar var tolkarna vill sitta. Tingsrätten vill ha rättstolkar, det är en rättssäkerhetsfråga.

Joakim Svensson, administrativ assessor, inflikar att han undervisar notarier om hur man agerar när man har tolk i salen. Detta kommer också upp under fiskalutbildningen. Tolkanvändningen genomsyrar alltså domarutbildningen. Det som ofta kommer upp är att inte tala för fort, se till att tolk och klient förstår varandra. Rättstolkarna vill trycka på att tolken har två klienter, den som inte talar svenska och alla andra i rättssalen också. Det finns en ISO-standard för tolkning i rättsväsendet, och där betonas att det är två parter, varav rättsväsendet är en.

Vi pratar om förberedelse och handlingar som skickas ut till tolken. Numera skickar tingsrätten alltid ut stämningen per automatik till tolken. Begär tolken ut FUP så får hen den, säger Annika Wikstrand, tolksamordnaren. Chefsrådmannen vill tillägga att om det under förhandlingen läses upp mycket ur handlingar så kopieras det upp till tolken. Vi tar också upp skillnaden mellan att begära ut förberedelsematerial och att begära ersättning för det. Lagmannen Johan Kvart tycker att vi är helt överens. Det finns inget annat intresse från tingsrättens sida än att det ska bli så enkelt som möjligt under huvudförhandlingen. Även sekretessbelagt material kan skickas ut. Vi tar också upp detta om att i nästa ramavtalsperiod så behöver ej tolken namnges förrän 7 dagar innan förhandling. Tingsrätten tycker att det kan vara problematiskt eftersom stämningsansökan skickas ut per automatik efter bekräftelse.

Vi frågar vad Malmö tingsrätt har för policy gällande bokning av tolkar i heldags/flerdagsmål. Är det en eller två tolkar, vill man ha kontinuitet med samma tolk, hur prioriteras tolkars kompetens vid anlitan av tolk, speciellt med avseende på närhetsprincip i relation till kompetensprincip? Rättstolkarna tar upp detta eftersom det finns en uppfattning om att det ibland kan anses vara tillräckligt att boka bara en rättstolk som reser till uppdraget för att sedan boka en lokal tolk med lägre kompetens som tolk nummer två.

Joakim Svensson bemöter det med att domstolen har fått det klagomålet. Tingsrätten vill ha bästa tolk på plats, helt enligt lagen. De går efter ramavtalet och accepterar de tolkar som förmedlingen skickar. Rättstolkarna påminner om att Domstolen är ansvarig för vilka tolkar som bokas och om ingen kompetens kravställs så måste tolkförmedlingen tillsätta med högsta tillgängliga kompetens, men förmedlingen har ingen skyldighet att tillsätta utanför området som räknas som "nära håll". Tolkförmedlingen får skicka en ÖT om ingen annan finns. Men om

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

domstolen ställer krav på RT får förmedlingen inte tillsätta lägre kompetens utan godkännande från domstolen. Tolkförmedlingarna kontrollerar inte detta automatiskt. Tingsrätten måste berätta för förmedlingen att man vill ha rättstolk, även om hen är resande. Domstolen vill ha två tolkar i långa mål. Gärna samma tolk i hela målet. Rättstolkarna håller med om att det är bra med samma tolk under alla dagar i långa mål men säger att kompetensen är viktigare. Hellre olika RT än samma ÖT och att det är bra för tolkarna att i så fall få huvudförhandlingsplanen i förväg så att tolkarna vet vilken del av målet de ska ha. Vi tycker att båda tolkarna ska ha så hög kompetens som möjligt, inte bara en, även om båda tolkarna får resa lite längre.

Vi pratar om Kammarkollegiets tolkportal och att den är överlägsen när det gäller att boka tolk snabbt, men det kan finnas brister. Det är inte helt tydligt hur eller om det går att ställa in önskemål så att första prioritet är rättstolk på plats men att det accepteras resande rättstolk om det inte går. Det nuvarande ramavtalet gör också skillnad på önskemål och krav men det är oklart hur det hanteras i portalen. Styrelsen är tacksam för informationen och berättar att om det finns brister så har vi kontakt med portalutvecklarna och kan framföra det. Den ska ju följa ramavtalet och där är det önskemål/krav. Annika Wikstrand flikar in att det i portalen bara står önskemål, tex rättstolk. Rättstolkarna understryker att oavsett hur förmedling eller portal fungerar så är det domstolens ansvar att tolken har bra kompetens. Lagmannen tar upp detta med att han nu för tillfället inte dömer i lika många mål som tidigare och frågar både chefsrådmannen och tolksamordnaren om för låg kompetens på tolkar är ett problem? De svarar att för de mesta så flyter tolkningarna på bra och att det väldigt sällan är dåliga tolkar men ibland kan det hända men att de inte kan svara på hur ofta.

Lagmannen betonar att de vill ha så hög kompetens på tolkar som möjligt. Finge de bestämma skulle de alltid ha rättstolk. Eftersom det blir så mycket högre kvalitet på hela förhandlingen när tolken är skicklig är utgångspunkten att tingsrätten vill ha så bra tolk som möjligt jämt. Men det måste finnas ett bra system för beställning. Rättstolkarna uttrycker sin förhoppning om att det blir en förbättring med det nya ramavtalet i och med att avståndsgränserna för "tolk på nära håll" kraftigt kommer att utökas.

Det handlar till sist om hur frasen "om möjligt" i RB 5:6 ska förstås. Rättstolkarna anser att rättstolk är en garant för rättssäkerheten, och då får inte kostnaden stå i vägen. Om tolkar ska samarbeta och en är rättstolk och en är en ovan UT, då blir det inte någon positiv samarbets effekt. Chefsrådmannen tar upp frågan om hur gör man i korta mål, ca en halvtimme, ska man låta en tolk komma från exempelvis Gällivare? Styrelsen svarar självklart nej. Vi hänvisar till vad som nämns i e-utbildningen, och vad Domstolsverket rekommenderar. DV tycker hellre RT på telefon än ÖT på plats i sådana fall. Dessutom finns också systemet för simultantolkning på distans. Malmö tingsrätt använder inte systemet för simultantolkning på distans och säger att det är bra att vi påpekar det. Det är en möjlighet för tingsrätten att titta på om det är ett alternativ. Styrelsen önskar att det fanns fler värddomstolar, inte bara Nacka och Attunda tingsrätter och Förvaltningsrätten i Göteborg. Det hade varit jättebra om Malmö tingsrätt kunde vara det med tanke på den nya domstolen som ska tas i bruk nästa år. Lagmannen förtydligar att den frågan har diskuterats mycket eftersom tingsrätten ska flytta till en ny domstolsbyggnad. Det är en lokalfråga, och det är därför man inte har kommit till skott med tolkrum för simultantolkning i den nya byggnaden. Det gick inte att hitta någon lokalyta som fungerade. Domstolsverket är angelägna om att inrätta en sådan funktion, men man kan inte ha den mitt i en målavdelning på tingsrätten utan det måste finnas en bra lokal. Domstolsverket

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

och dess fastighetsavdelning är medvetna och angelägna om att få till stånd ett sådant rum, helst i Malmö. Vi berättar om att det i Förvaltningsrätten i Göteborg tagits ett samtalsrum och gjorts om. Malmö tingsrätt har ingenting emot detta men att det måste fungera eftersom det handlar allas säkerhet, inte minst tolkarnas.

Vi tar upp frågan om direktföroordningar från tingsrättens sida. Tyvärr kan tingsrätten inte se i hur stor utsträckning detta sker, men det är ovanligt. Det kan hända om varken tolkförmedling ett eller två från avropslistan har någon tolk och då går man, ifall det är akut, efter Kammarkollegiets lista.

Vi berättar om att tolkförmedlingarna inte är så benägna att byta ut tolk och att det är lönt att kontakta tolkar direkt även om de flesta tolkar nog är registrerade hos förmedlingen som är etta på listan.

Rättstolkarna berättar, på ställd fråga, om vad som görs för att få fler rättstolkar. Vi tycker att högre kompetens måste prioriteras för att motivera tolkar till att auktorisera sig och ta speciell kompetens. Det måste bli bättre samordning gällande tolkuppdragen. Det är också bra om domstolarna kan låna ut ett samtalsrum till tolken så att en telefontolkning kan utföras, på så sätt har tolken incitament att komma till domstolen även för kortare mål. Det är en krånglig marknad på så sätt att tolkarna kan inte erbjuda sin tjänst på egna villkor, även om det för tolkarna kan fungera bra med direktföroordnande. Arbetsmiljö och arbetsvillkor är dåliga och tolkyrket är inte attraktivt, enligt många olika utredningar. Rättstolkarna tycker att det är konstigt att tolkning i domstol är ett gig-jobb och att staten är nöjd med att det är så.

Vi tog också upp säkerhetskontrollen med domstolen och undrade om den är helt i enlighet med den nya lagen vad gäller vilka som kontrolleras eller om det finns undantagsbestämmelser, samt vad det finns för riktlinjer gällande vad som fås tas in.

Rättstolkarna påpekade att ifall man ska tolka lagen bokstavigt så är det bara advokater som ska gå förbi kontrollen men att många domstolar har gjort undantagsbestämmelser. Dessa leder ibland till att alla professionella aktörer går förbi förutom tolkarna. Yrkesorganisationen har ingenting emot att vi tolkar kontrolleras, det är en trygghet för oss också och gör att vi slipper vara oroliga för påverkan. Samtidigt kan det sticka i ögonen om domstolens undantagsbestämmelser gör så att det bara är tolkarna som kontrolleras. Där bör domstolen fundera över vilka signaler man sänder ut och fatta ett informerat beslut.

Lagmannens utgångspunkt är att så många som möjligt ska kontrolleras. Samtidigt måste flödet fungera i kontrollerna, därför finns undantag. Lagmannen kan göra tillfälliga undantag, men det är sällsynt. Säkerheten för alla är viktigt. Lagmannen noterar det Rättstolkarna säger, att det är en komplex fråga. Rättstolkarna har förståelse för att tolkar kan känna att de inte behandlas som professionella aktörer men att vi försöker få våra kollegor att inte känna sig utpekade.

Lagmannen Johan Kvarn har full förståelse för detta men har svårt att se en annan lösning. Det är viktigt att ha säkerhet i domstolen. I anledning av det ställde styrelsen frågan om att låta tolken gå före i säkerhetskontrollen exempelvis vid långa köer där det finns risk att tolken inte hinner i tid till förhandlingen. Linus Nygren visste inte om det är möjligt men att han skulle kolla upp detta. Lagmannen sa att domstolen ska åtgärda detta. Det finns goda skäl för att en tolk som ska in på förhandling kan få gå före och att de ska prata med säkerhetspersonalen. Till

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

skillnad från vid vissa domstolar finns inga strikta riktlinjer för att ta in vatten i plastflaska. Riktlinjerna gäller företrädesvis föremål som kan skada person eller egendom.

Chefsrådmannen vill att vi hälsar våra medlemmar att de gör ett mycket bra jobb. Lagmannen tycker inte att han upplever att det är mycket problem runt tolkar och tolkning. Annika Wikstrand håller med Lennart Strinäs, det fungerar oftast väldigt bra. Joakim Svensson påtalar att efter midsommar kommer tingsrätten att vara i den nya byggnaden på andra sidan stationen. Linus Nygren tillägger att det kommer troligtvis att finnas ett tolkrum i byggnaden.

Styrelsen för Rättstolkarna tackar för ett mycket bra möte och bemötande från Malmö tingsrätt.